

*Т.О. Яценко,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник, докторант
Інституту педагогіки НАПН України*

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ РОЗВИТКУ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ЛІТЕРАТУРИ

Розглянуто національне культурне середовище як джерельну базу для розвитку освіти, що зумовлює відповідний етапний характер її загалом та предметних методик зокрема. Запропоновано варіант періодизації методики навчання літератури як науки, що передбачає шість етапних відрізків історії розвитку методичної думки, кожен із яких пов'язаний із відповідним періодом суспільно-культурного розвитку. У визначенні та характеристиці періодів розвитку методики навчання літератури враховано характер українського виховного ідеалу, який зазнає помітних змін у кожен історичну епоху.

Ключові слова: *культура, виховний ідеал, українська література, методика викладання, тенденції розвитку, шкільний курс.*

У статті подається варіант культурологічного підходу до періодизації методики навчання української літератури відповідно до основних періодів розвитку вітчизняної культури. Опору авторській думці становить теза про єдність освіти і культури, що передбачає культуротворчу роль освіти, як і освітотворчу роль культури. У визначенні та характеристиці періодів розвитку методичної думки враховується характер українського виховного ідеалу, який зазнає помітних змін у кожен історичну епоху. Предметну методологію проблеми складають ідеї методистів щодо етапів, шляхів та чинників становлення методики викладання української літератури.

Пропонований варіант періодизації методики викладання української літератури складає шість етапних відрізків історії розвитку методичної думки, кожен із яких пов'язаний із відповідним періодом суспільно-культурного розвитку.

Пропонується системний погляд на духовні джерела народу, що зумовлює цілісне уявлення про українську культуру й охоплює всі сфери суспільного життя, у тому числі й гуманітарну, зокрема освітню.

Актуальність проблеми. Аналіз історичного досвіду методики навчання української літератури є важливим джерелом розробки стратегії сучасної літературної освіти, необхідною основою наукового пізнання, на ґрунті якого виникають науково-методичні концепції. Вивчення процесу становлення шкільної літературної освіти дає змогу оцінити її сучасний стан, глибше розглянути й усвідомити динаміку педагогічних явищ, характерних для певних суспільно-політичних і соціально-культурних умов, з'ясувати особливості української методики викладання літератури як науки. Першим ґрунтовним дослідженням на цю тему є нариси з історії методики викладання української літератури О.Р. Мазуркевича [5], в яких послідовно характеризуються педагогічні ідеї провідних діячів української культури, передусім – мистецтва слова. Однак вивчення історії вітчизняної методичної науки корелює з проблемою визначення етапів її становлення та характеристики кожного з них. Шляхи розвитку цієї науки висвітлюються в багатьох дослідженнях, в яких системно презентовано її шкільний курс (Т. Ф.Бугайко і Ф. Ф.Бугайко, Н. Й.Волошина, Є. А. Пасічник, С. О.Пультер, А. М.Лісовський, А.Л. Ситченко, Г. Л.Токмань).

Методисти розкривають етапи, джерела та чинники розвитку методики навчання літератури, зокрема зміну історичних епох і суспільних потреб, ідеї науковців-методистів, філософів, педагогів, літературознавців та письменників, вплив процесів глобалізації та інтеграції в освіті, функціонування нових інформаційних технологій тощо. Однак у межах окремої статті неможливо

розкрити всі особливості становлення літературної дидактики. Проблему частково вирішують напрацювання О. М.Семенов і Л.О. Базиль [6], в яких на матеріалі літературних джерел 20-30-х рр. ХХ ст. простежується становлення літературної освіти в Україні. За основу викладу автори беруть конкретний історичний період, характеризують перші педагогічні проекти радянської школи й аналізують методичний внесок видатних учених того часу, зокрема О.К. Дорошкевича, О. І. Білецького та А. П. Машкіна.

Однак проблема цілісної періодизації методики навчання української літератури залишається недостатньо розробленою і потребує спеціального дослідження. Оскільки розвиток методики навчання української літератури зумовлюється нерозривним зв'язком освіти і культури, що посилює увагу до закономірностей культурного поступу, насамперед – українського, характерного своїм людиноцентризмом, то виникає необхідність проаналізувати етапи культурного розвитку української нації й держави.

Системний погляд на духовні джерела українського народу визначає багатофункціональність культурного простору, формує поняття про українську культуру як єдине ціле, пронизуючи всі сфери й рівні суспільного життя, передусім його економіку, ідеологію та політику, класовий стан і соціальні умови, розвиток мистецтв і гуманітарних наук, охоплюючи протилежні напрями та ідеї розвитку всього суспільства, нації та держави. Тому періодизація розвитку української культури має методологічне значення для характеристики основних етапів становлення методики навчання літератури. Очевидно, є необхідність, розглядаючи історичні етапи – хронологію розвитку, зосередитися на домінуючих факторах духовності: концепції людини й естетичному ідеалі певної епохи. Зважаємо на те, що в кожному історичному періоді культурного розвитку філософи й педагоги виокремлюють людину, відповідно до ідеалу якої вчений П. Д.Юркевич характеризує періоди виховання [3], що є чіткими орієнтирами у визначенні етапів розвитку методичної думки.

Мета статті: розкрити культурологічний контекст розвитку методики навчання літератури.

Основна частина. Вчені називають сім історичних періодів української культури: 1) період «від її витоків і до прийняття християнства»; 2) «час існування княжої держави – Київської Русі та Галицько-Волинського князівства»; 3) «литовсько-польську добу»; 4) «козацько-гетьманську добу»; 5) «від часів зруйнування Гетьманщини і до початку ХХ ст.»; 6) час «нового міжвоєнного та повоєнного поневолення України її східними та західними сусідами й охоплює період від початку ХХ ст. до кінця 80-х рр.»; 7) «від кінця 80-х рр. і до сьогодні» [4, с. 324 – 337].

Зважаючи на те, що перші школи з'явилися ще за часів Київської Русі, зародження української методичної думки пов'язуємо з *другим періодом* національного культурного розвитку, позначеним прийняттям християнства. З розвитком класового феодального суспільства новий політичний статус Київської держави вимагав створення шкіл, в яких готували дітей службової знаті й духовенства для зовнішніх політичних і торгівельних зв'язків [8, с. 8 – 9]. Перші школи потребували навчальних книг, із появою яких О. Р.Мазуркевич пов'язує зародження методичної думки в Україні.

Надходження великої кількості релігійних книг, подальша необхідність тлумачення їх християнського змісту та нових форм його викладу спонукали духовенство та державних діячів до пошуків адекватних способів цієї роботи. В «Ізборниках Святослава» видавалися й наукові статті з поясненням теоретико-літературних понять, знання про які сприяє засвоєнню текстів і, отже, стосується методики літератури (Г. Херобоск «Про образи»), математичні таблиці-посібники, філософські статті та інші повчання. Вітчизняна педагогічна думка помітила в тогочасних пам'ятках справжні зерна дидактики: про значення книги та освіти в розвитку людини і держави, ефективність сократівського методу навчання. Викликають інтерес педагогічні ідеї мудрого книгочитання та правильного письма, спілкування народною, слов'янською мовою, дидактичні поради, висловлені передмовах до книг, як слід тлумачити

написане, яких обрядів треба дотримуватися, якими знаннями і вміннями треба оволодіти для успішного розвитку й заможного життя [8, с. 56 – 58]. Помітна *тенденція до гуманізації освіти, зв'язку навчання з життєвими потребами особистості й суспільства.*

Своєрідним методичним орієнтиром цілком слушно вважається відоме Повчання Володимира Мономаха дітям, в якому викладено актуальні й нині педагогічні ідеї природовідповідності навчання, комплексного підходу до виховання та зв'язку його з життям. Орієнтиром у Повчанні дітям виступає педагогічний ідеал, який у філософському розумінні П. Д.Юркевича складає комплекс пріоритетних для культури уявлень про досконалість людини, її місце та призначення у світі. У Повчанні помітна спрямованість до формування людини, відданої своїй Вітчизні й активної у налагодженні міжнародних зв'язків, виступає ідеал компетентного державного діяча та вправного воїна-захисника, що його потребувала тодішня епоха. Цей образ людини досі актуальний, його високий рівень філософи пояснюють тим, що з появою християнства людство наблизилося до досконалого ідеалу виховання [3, с. 73]. Саме з прийняттям християнства людина отримала статус сина Божого, високодуховної особистості як унікальної цінності й поборника свободи, призначеної для вічного життя. Виховний ідеал українців набирає виразності й у «Слові о полку Ігоревім», в якому втілені ідеї гуманістичного, морального та патріотичного виховання [8, с. 10]. Усі подальші етапи культурного розвитку людства пов'язані з модифікаціями виховного ідеалу, здійснюваними під впливом усієї суми суспільно-політичних умов.

Зародження методики викладання літератури відбувається саме в християнський давньоруський період.

Третій період у культурному становленні української нації перебуває в межах литовського панування (з середини XIV ст.) і почався з усвідомлення православною елітою значущості своєї культури, під вплив якої потрапили навіть литовські «завойовники». Варто наголосити на тому, що державною мовою Великого Литовського князівства була «руська», а правовою основою –

відома «Руська правда». Та згодом Литва потрапляє під польське володіння, й українські князівства втрачають свою автономію.

Цей період позначився визвольними рухами українського народу як проти польського, так і литовського гніту, а також промосковськими настроями. Водночас зростає значення православної церкви, яка «... стала виконувати роль не лише опікуна української культури, а й чинника національної консолідації українського народу» [4, с. 328]. Намітилося протистояння католицької і православної церкви, латинської та грецької мов, виникла потреба реформування духовно-культурного життя народу. У національно-визвольній боротьбі визначилася тенденція до відродження української культури, у тому числі – й освіти, осередками якої стали братські школи, через які «почали поширюватися в Україні засади гуманістичної педагогіки» [4, с. 328], так актуальної тепер. Саме в цей період виникає новий тип школи: греко-слов'яно-латинської, яка втілювала основні вимоги давньоруської культурно-просвітницької традиції [8, с. 11], головною з яких було прагнення увібрати духовні здобутки Заходу і Сходу, не відкинувши слухного у надбаннях різних народів і культур.

На початку XVII ст. в Україні діяло 30 братських шкіл, що викликало гостру потребу в національно свідомих педагогічних кадрах, власне українських школах, нових навчальних книгах та методичних правилах їх опрацювання. Навколо цих шкіл гуртувалося свідоме українство, серед них і Лаврентій Зизаній та Мелетій Смотрицький, які рухали педагогічну науку, предметні методики, обстоювали національну школу. Формується концепція побудови української системи освіти на національних цінностях та загальнолюдських принципах (І. Вишенський). Окреслюється *тенденція до розумового розвитку особистості, «продуманості та цілеспрямованості навчального і виховного процесу», поєднання зусиль батьків і школи у формуванні особистості, орієнтація на народні цінності, передусім – рідну мову* [8, с. 12 – 13].

Із книгодрукуванням в Україні з кінці XVI ст. активізується випуск книг навчального призначення: «Буквар» І. Федорова, граматика, тлумачний словник П. Беринди та інші, що дало поштовх методичній думці. Оскільки освіта почала набирати масового характеру, то поширюються прогресивні педагогічні ідеї щодо врахування індивідуальних особливостей школярів, а із уведенням до навчального плану вищих шкіл, зокрема Києво-Могилянської колегії, різних курсів наук: філософії, психології, логіки, словесності освіта починає виконувати свою інтегративну функцію із формування цілісного світогляду учнів, різнобічної підготовки їх до життя. Методика викладання шкільних предметів поповнюється таким важливим джерелом як каталоги навчальних книг і посібників, рекомендації до роботи з ними, висловлені в передмовах до цих видань.

Виховний ідеал цього періоду відзначається високою культурою, патріотичними почуттями, гуманістичним характером, активною діяльністю на суспільне благо. Це – *другий період* розвитку методики літератури, який пов'язуємо з епохою українського середньовіччя, що має національно-патріотичний характер.

Наступна, козацько-гетьманська доба характеризується новими історичними умовами, протилежними за своїм спрямуванням. Відбулася визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького, що сприяло національному відродженню, однак після приєднання в 1654 р. до Росії Україна почала стрімко втрачати свою державність. *Четвертий період* розвитку української культури (переважно XVII-XVIII ст.ст.) позначений розпадом українських земель і формуванням ринкових відносин, що об'єктивно сприяли їх певній консолідації, потребували нових якостей освіти й культури, насамперед в інтересах матеріального виробництва. Цей період багатий на різні педагогічні теорії й методичні школи. У ті часи в Україні запроваджується і класно-урочна система навчання, призначенням якої було за короткий час підготувати значну кількість грамотних людей, спроможних влитися у мануфактурне виробництво. Домінантою розвитку української культури цього

періоду вчені вважають вплив козацтва, що «перетворився на один із доленосних та визначальних факторів її розвитку» [4, с. 330], а потужним осередком – Острозька школа.

У цей період розквітає і педагогічний талант Ф. Прокоповича, ректора Києво-Могилянської колегії, поборника освіти як рушійної сили суспільного розвитку. Важливого значення він надавав вимогам до фахової підготовки вчителів, вказуючи «каковых исперва учителей определить», визначав особливості методики викладання, обираючи «учения образ» [7, с. 163], акцентував на необхідності перекладу книг на доступну – слов'янську мову, звертав увагу на режим навчання та порядок прочитання творів, рекомендував навчальний процес вибудовувати від простого до складнішого, прогнозуючи очікуваний результат, переводячи його в дидактичну мету, а саме: «чтоб ученики видели берег, к котрому плывут», передбачав і заохочення кращих школярів [8, с. 164 – 171]. Отже, формується ідеал людини знаючої й охочої до пізнання, корисної для держави й самої себе, цінуються знання і вміння, передусім у гуманітарній сфері, як найбільш впливовій на людину і суспільство.

Однак, у зв'язку з об'єднанням України з Росією, зріють тенденції до централізації державної влади й авторитаризму в суспільних відносинах, у тому числі – й освіти, що уповільнює її гуманістичну спрямованість. Український виховний ідеал зазнає невластивих йому впливів, що спонукають до переваги загальних, імперських цінностей над особистими, внаслідок чого людина перестає сприйматися як самоцінність, віддаючи приватні інтереси державним. Філософським орієнтиром є твердження П. Д.Юркевича про те, що людський дух є не родовим, а особистим.

Знаковою постаттю цього періоду – *третього періоду* розвитку методики літератури, духовно-просвітницького – є постать Г. С. Сковороди, гуманістичний пафос творчості якого пронизує всі його педагогічні ідеї – зокрема виховання особистості у відповідності з природою, у злагоді з собою, розумового та морально-естетичного самовдосконалення. Важливим

дидактичним засобом український філософ вважав різні вправи, творчі роботи, а умовами успішного навчання – самостійність і наполегливість школярів.

П'ятий період розвитку української культури охоплює півтора століття і, на думку вчених, складає три підперіоди: 1) кінець XVIII – кінець 50-х рр. XIX ст.; 2) 60-90 рр. XIX ст.; 3) початок XX ст. Йдеться про три основні етапи культурного відродження нації: перший характеризується відродженням демократизму і проголошенням національних цінностей, передусім української мови (просвітительський реалізм); другий – входженням у світовий культурний процес, і третій – утвердженням у світовому науково-мистецькому просторі, загальнолюдській культурі. Наукова думка про вивчення літератури вийшла на новий етап свого розвитку, пов'язаний з іменами В. Я. Стоюніна, В. В. Водовозова, Ф. І. Буслаєва, М. І. Пирогова та інших, методичні ідеї яких й нині не втратили свого значення. Засобом активізації пізнавальної активності учнів та продуктивності їхнього мислення визнається *літературна задача* (В. Я. Стоюнін), набирає обрисів тенденція до розумового і морального виховання учнів засобами мистецтва слова, актуалізується проблема розкриття естетичного значення художнього твору та значення самостійної роботи школярів на уроках словесності (А. М. Острогорський). Цей період вважається початком системного розвитку методики навчання літератури.

Домінантою розвитку національної культури цього етапу культурологі визначають вплив козацтва, «яке перетворилося на провідну верству новоствореної держави» – Гетьманщини, що на віки визначило ментальність бунтівливого захисника рідного краю. Яскравим прикладом зображення національної звитяги є «Енеїда» І. П. Котляревського, персонажі якої – Еней, Низ, Евріал та рядове козацтво уособлюють образ українця, виховний ідеал якого актуалізується в усі часи відродження української нації та держави, у тому числі – й нинішньої.

Цей період вчені називають епохою національно-культурного відродження українців, особливо помітного в гуманітарній сфері: у популяризації народної мови, в театрі, етнографії, історії, фольклористиці, що засвідчує гуманістичну

тенденцію духовного розвитку людини, найбільш відповідну українському народові. Домінантною визначена роль новітньої української художньої літератури, яка, як підкреслюють культурологи, «першою серед інших складових культури, показувала, як треба вирішувати найскладніші проблеми тогочасного духовного життя українського суспільства, утверджувала в його свідомості оптимістичну віру в прийдешнє» [4, с. 330]. До середини ХІХ ст. письменники проводили просвітницьку діяльність щодо утвердження української літературної мови, навчання і виховання широких верств населення, відкриття нових шкіл, організації навчання і виховання згідно народних і козацьких традицій, що допомогло згодом протистояти утискам української мови і культури та асиміляторським заходам російського царизму (І. П.Котляревський, Г. Ф.Квітка-Основ'яненко, П. П.Гулак-Артемівський).

Непересічне значення у національному відродженні має творчість Т.Г. Шевченка. Поет і художник займався і педагогічною діяльністю, зокрема видав «Буквар» (1861 р.), пропагував освіту простого народу й навчання рідною (українською) мовою, закликав цінувати художнє слово, що має збудити розум і почуття кожного українця. Світова велич Т. Шевченка полягає в тому, що митець утвердив літературу і живопис на загальнолюдському рівні.

Ідеалом героя цього часу виступає особистість, здатна виразити провідні риси української духовності, ствердивши її гуманістичний характер; засвоїти світовий художній досвід і запропонувати свою модель вирішення суспільних, гуманітарних, наукових та художніх проблем загальнолюдської значущості; створити шедеври мистецтва і зробити наукові відкриття, що виводять українську націю на світовий рівень. Цей етап визначимо як *четвертий період* розвитку методики літератури, характерний основоположними ідеями, що мають фундаментальне значення для цієї науки.

Період від початку ХХ ст. до 80 рр. культурологи називають *шостим* у розвитку української культури і дуже суперечливим, конфронтаційним, передусім у ідейно-політичному та економічному планах, тому виділяють у ньому кілька підперіодів: 1) національно-культурного будівництва в Україні-

державі; 2) жорстокого тоталітаризму; 3) другої світової війни; 4) повоєнний; 5) імперського тиску на українську культуру часів «розвинутого соціалізму» та спротиву йому; 6) краху тоталітарного режиму.

Кожен із підперіодів має свої суперечності, сприятливі та руйнівні чинники національної культури, як у матеріальному виробництві так і в гуманітарній сфері. Найбільших втрат за цей час зазнала національна еліта, що на довгі роки визначило і продовжує визначати культурне відставання України та зумовлює її другорядне становище у світовому співтоваристві. Українська школа стала досить авторитарною, а її випускники виявилися в більшості своїй конформістами. Однак і в цих жорстоких умовах зароджувалися і міцніли ідеї гуманізму, духовності, національної самосвідомості, що значною мірою привело до руйнування тоталітарного ладу.

Цей період вважаємо *п'ятим* у розвитку методики літератури, і найбільш суперечливим, трагічним і водночас продуктивним. Для кожного його підперіоду характерні провідні тенденції, що потребують детального дослідження.

Нині Україна переживає *сьомий період* свого культурного поступу, головною прикметою якого є національне відродження, проголошене суверенною державою як пріоритетне. Вперше з'явилися об'єктивні умови для розвитку усіх сфер народного життя. Основним державотворчим фактором і засобом спілкування в суспільстві проголошена українська мова, яка виступає інструментом самоідентифікації нації, джерелом натхнення для неї, засобом творення духовних цінностей народу. «Українська мова в навчальному процесі, – наголошують культурологи, – найблагодатніший ґрунт для формування внутрішньо сильної і багатогранної особистості» [4, с. 337], найперша умова реалізації національної ідеї, освіти і культури українського народу (за О. О.Потебнею, І. Я.Франком, І. І.Огієнком, В. О.Сухомлинським). Культурологічне середовище літературної освіти зміцнює гуманістичні тенденції інтеграційного характеру, що виявляються у спрямованості до формування суспільного ідеалу, наведенні діалогової взаємодії суб'єкта з

природою та соціумом, у мистецькому та науковому контексті, налаштовують на впорядкування освітнього простору, педагогізацію суспільства, що має забезпечити сприятливі умови для формування основних компетентностей учнів.

Отже, етапи становлення та розвитку методики навчання української літератури корелюють із періодами культурного становлення українського народу. Орієнтиром у визначенні тенденцій цього процесу є виховний ідеал українця, характер якого на кожному історичному етапі зумовлює методологію освіти і культури, а також позначається на формуванні особистості.

Література

1. Губерський Л. та ін. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світогляд. Аналіз / Губерський Л., В. Андрущенко В.П., Михальченко М. І. – К.: Знання України, 2002. – 580 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Кузьміна С. Філософсько-педагогічна концепція П.Д. Юркевича: моногр./ Кузьміна С. Л. – К.: Центр практичної філософії, 2002. – 164 с. – С. 73.
4. Культурологія: українська та зарубіжна культура: навч. посіб. / М.М. Закович, І.А. Зязюн, О.Л. Шевнюк та ін.; За ред. М.М. Заковича. – 4-е вид., випр. і допов. – К.: Знання, 2009. – 589 с. – С. 324-337.
5. Мазуркевич О.Р. Нариси з історії методики викладання української літератури. – К.: Радянська школа, 1962. – 375 с.
6. Семенов О., Базиль Л. Становлення шкільної літературної освіти в Україні (на матеріалі літературних джерел 20-30-х рр. ХХ століття): навч. посіб. / Семенов О.М., Базиль Л. О. – К., Глухів: РВВ ГДПУ, 2006. – 226 с.
7. Смирнов В.Г. Феофан Прокопович /Смирнов В.Г. – М.: Соратник, 1994. – 224 с. – С. 163.
8. Антология педагогической мысли Украинской ССР / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогика, 1988. – 640 с. – С. 8-9.

КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ КОНТЕКСТ РАЗВИТИЯ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ ЛИТЕРАТУРЫ

В статье автор рассматривает национальную культурную среду как источник развития образования, которое предопределяет соответствующий этапный характер ее в целом и предметных методик в частности. Предлагается вариант периодизации методики преподавания литературы как науки, которая предусматривает шесть этапных отрезков истории развития методической мысли, каждый из которых связан с соответствующим периодом общественно-культурного развития. В определении и характеристике периодов развития методики преподавания литературы учитывается характер украинского воспитательного идеала, который испытывает заметные изменения в каждую историческую эпоху.

Ключевые слова: *культура, воспитательный идеал, украинская литература, методика преподавания, тенденции развития, школьный курс.*

В статье представлен вариант культурологического подхода к периодизации методики обучения украинской литературе в соответствии с основными периодами развития отечественной культуры. Опору авторской мысли представляет тезис о единстве образования и культуры, которая предусматривает культуротворческую роль образования, как и образовательнотворческую роль культуры. В определении и характеристике периодов развития методической мысли учитывается характер украинского воспитательного идеала, который испытывает заметные изменения в каждую историческую эпоху. Предметную методологию проблемы составляют идеи методистов относительно этапов, путей и факторов становления методики преподавания украинской литературы.

Представленный вариант периодизации методики преподавания украинской литературы составляет шесть этапных отрезков истории

развития методической мысли, каждый из которых связан с соответствующим периодом общественно-культурного развития.

Предлагается системный взгляд на духовные источники народа, который предопределяет целостное представление об украинской культуре и охватывает все сферы общественной жизни, в том числе и гуманитарную, в частности образовательную.

CULTUROLOGICAL CONTEXT OF LITERATURE STUDY METHODS DEVELOPMENT

In the article the author examines national cultural environment as a source for development of education which determines its corresponding stage character on the whole and subject methods in particular. The variant of literature study methods periodization which consists of six stage segments in the history of methodical idea development is by the author is related to corresponding period of publicly-cultural development.

The character of the Ukrainian educator ideal, which tests noticeable changes in every historical epoch, is taken into account in determination and description of periods of literature study methods development.

Keywords: *culture, educator ideal, Ukrainian literature, methods of teaching, progress trend, school course.*

In the article the variant of the culturological approach to the periodization of Ukrainian literature study methods is given in accordance with the basic periods of our native culture development. The thesis of education and culture unity which foresees the role of education as culture creator and the role of culture as education creator in the support to authorial idea. The character of the Ukrainian educator ideal which tests noticeable changes in every historical epoch, is taken into account in determination and description of the periods of methodical idea development.

The ideas of methodists concerning stages, ways and factors of Ukrainian literature study methods make up the subject methodology of the problem. The

offered variant of Ukrainian literature study methods periodization consist of six stage segments in the history of methodical ideas development and each of them is related to the corresponding periods of publicly-cultural development.

A system view point to the spiritual sources of the nation , which determines integral idea about the Ukrainian culture and embraces all spheres of public life, including humanitarian in particular educational, is proposed in the article.